

ความหลากหลายทางชาติพันธุ์กับประชาคมอาเซียน: ปัญหาและข้อพิจารณา

Ethnic Diversity with ASEAN Community: Problems and Considerations

นิภาพรรณ เจนสันติกุล
Nipapan Jentsantikul

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในประเทศไทยและประมวลปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยผู้เขียนได้นำเสนอประเด็นข้อพิจารณา 4 ประการ ได้แก่ ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ การเคารพสิทธิมนุษยชน ประวัติศาสตร์ของชาติพันธุ์และกระบวนการมีส่วนร่วมทุกระดับเพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติร่วมกันและสามารถอยู่ร่วมกันได้สอดคล้องกับหลักในทางรัฐประศาสนศาสตร์ความหมายใหม่ที่ยึดถือปรัชญาความยุติธรรมทางสังคมว่า ประชาชนทุกคนที่ชาติพันธุ์แตกต่างกันควรได้รับบริการสาธารณะอย่างเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ: ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประชาคมอาเซียน

Abstract

This academic article aims to explain the ethnic diversity in Thailand and to gather related problems. The author presents 4 aspects for consideration: ethnic diversity, respect for human rights, history of ethnicity, and the participation process at all levels. This effort aims at achieving a common practice and ability to coexist in accordance with the new public administration concept upheld with the philosophy of social justice. That is, people of different ethnic groups should equally receive public services.

Keywords: Ethnic Diversity, ASEAN Community

บทนำ

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนแห่งพหุสังคม (Plural Society) ซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา โดยแบ่งกลุ่มประเทศตามศาสนาที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนับถือ ได้แก่ ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม คือ บรูไน อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ คือ กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม และประเทศไทย ส่วนในฟิลิปปินส์ ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาคริสต์

นอกเหนือจากความแตกต่างทางศาสนาแล้ว ยังมี ความแตกต่างด้านความเชื่อ วิถีชีวิต ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ที่เป็นอุปสรรคต่อการหลอมรวม สร้างความเป็นหนึ่งเดียวทั้งในระดับปัจเจกรัฐและในระดับภูมิภาค (ธนวัฒน์ พิมลจินดา, 2552)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ม.ป.ป.) ได้สรุปสาระสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยนับตั้งแต่อดีตมากกว่าร้อยปี กลุ่มชาติพันธุ์มีความหลากหลายและกระจายตัวอยู่ในภาคต่างๆ ของประเทศไทย จากข้อมูลของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2547 และข้อมูลของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พ.ศ. 2555 มีกลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทย จำนวน 67 จังหวัด 56 กลุ่ม จำแนกพื้นที่ตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้ 4 ลักษณะ คือ

1) กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง หรือ “ชนชาวเขา” จำนวน 13 กลุ่ม ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) เย้า (เมี่ยน) ลีซู (ลีซอ) ลาหู่ (มูเซอ) อาข่า (อีก้อ) ลีละ ถิ่น ขมุ จินฮ่อ ตองซูกะฉิ่น และปะหล่อง (ดาล่าอั้ง)

2) กลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบ จำนวน 38 กลุ่ม ได้แก่ มอญ ไทยลื้อ ไทยทรงดำ ไทยใหญ่ ไทยจีน ไทยยอง ไทยพม่า ไทยยวน ภูไท ลาวครั่ง ลาวแง้ว ลาวกา ลาวตี้ ลาวเวียง แสก เซเร ปรง บรู (โซ) โข่ง โข ทะวัง อิมปี ก่อง กุลา ซอโอจ (ซอจั้ง) กูย (ส่วย) ญ้อกูร์ (ชาวบน) ญ้อ โย้ย เขมรถิ่นไทย เวียดนาม (ญวน) ญอ หมี่ซอ (ปี่ซอ) ของ กระซอ มลายู กะเลิง และลาวโซ่ง (ไทยดำ)

3) กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานในทะเล หรือ “ชาวเล” จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ มอแกน มอแกลน และอูรักละโว้ย

4) กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในป่า จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ มลาปรี (ตองเหลือง) และซาไก (มันนิ)

กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีความหลากหลาย โดยอาจมีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันโดยสภาพ

เศรษฐกิจ-สังคม ตามจารีตประเพณี และเป็นการปรับตัวเข้ากับ ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิสังคมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ โดยกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงหรือชนชาวเขาจะตั้งถิ่นฐานตามแนวเทือกเขาบนพื้นที่สูงที่สลับซับซ้อน มีลักษณะเป็นสังคมเกษตร ด้วยการทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์และพึ่งพิงอาศัยป่าและสายน้ำในลำห้วยเป็นวิถีชีวิตที่พึ่งพิงธรรมชาติและอาศัยผลผลิตจากป่าเป็นหลัก

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ยังคงมีปัญหา ด้านการพัฒนาหลายส่วน ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดสถานะบุคคล การด้อยโอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะ หรือมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เป็นต้น ซึ่งจากข้อมูล การกำหนดสถานะบุคคลแสดงให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยจำนวน 480,000 คน ยังไม่ได้รับการลงสัญชาติไทยและทำให้ไม่สามารถรับบริการสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐบาลได้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.) และแม้ว่าจะมีการก่อตั้งเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงพัฒนาความมั่นคงแห่งมนุษย์ แต่ในทางกฎหมาย รัฐบาลไทยไม่ยอมรับคำว่า “ชนเผ่าพื้นเมือง” และไม่ได้ให้สิทธิพิเศษใดๆ ในการปกป้องกลุ่มเหล่านี้ นอกจากนี้ ประการเรื่องเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2553 ก็ไม่สามารถผลักดันสิทธิของกลุ่มชาวเขาและชาวเลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากติดขัดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน และระเบียบข้อกฎหมายที่แต่ละหน่วยงานถือปฏิบัติไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หลังการประกาศมติคณะรัฐมนตรีแล้ว ยังเกิดกรณีเผาที่ทำกินและบ้านเรือนของชาวบ้านชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และชาวเลในจังหวัดภาคใต้ยังคงไม่มีความมั่นคงเรื่องที่อยู่อาศัยและการดำรงชีพด้วยการทำการประมงเพราะถูกเบียดขับที่อยู่อาศัยและที่ทำกินจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังมีช่องว่างระหว่างนโยบายและการปฏิบัติ เนื่องจากผู้ปฏิบัติระดับต่างๆ และหน่วยงานหลายแห่งยังไม่เปลี่ยนกระบวนทัศน์เรื่องความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย หรือเห็นเป็นเรื่องปกติที่คนกลุ่มย่อยจะต้องปรับตัวตามคนกลุ่มใหญ่ (ศิริจิต สุนันตะ, 2556)

ความเป็นมาข้างต้นเป็นที่มาของบทความวิชาการ เรื่องความหลากหลายทางชาติพันธุ์กับประชาคมอาเซียน: ปัญหาและข้อพิจารณา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในประเทศไทย และประมวลปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยการ

ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยและบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยในบทความนี้มีหัวข้อดังนี้ 1) เชื้อชาติ ภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย เป็นการอธิบายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยแยกตามพื้นที่ภูมิศาสตร์ 2) ชาติพันธุ์: ปัญหาและข้อพิจารณา เป็นการอธิบายปัญหาและข้อพิพาทต่างๆ ในระดับอาเซียนและระดับประเทศ รวมถึงข้อพิจารณาในการทำ ความเข้าใจความหลากหลาย และความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์

เชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

หลายประเทศในกลุ่มอาเซียนมีความหลากหลายและแตกต่างกันทั้งด้านเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์และการข้ามขอบเขตพรมแดนทางพื้นที่ภูมิศาสตร์ส่งผลต่อการนิยามและการปฏิบัติต่อกลุ่มคนเชื้อสายต่างๆ โดย ประสิทธิ์ ลิปรีชา (2557) ได้สรุปว่า นักวิชาการด้านมานุษยวิทยาไทยเริ่มเปลี่ยนมาใช้คำว่า “ชาติพันธุ์” กับ “ชาติพันธุ์อ้างอิง” และคำว่า “ชาติพันธุ์สัมพันธ์” แทนคำว่า “Ethnicity” ในภาษาอังกฤษเพื่อสื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นภายในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ หรือความสัมพันธ์กับรัฐชาติและกระแสโลกาภิวัตน์ ส่วนในกลุ่มชาวบ้านและนักพัฒนาองค์กรพัฒนาเอกชน เริ่มใช้คำว่า “ชนเผ่าพื้นเมือง” ผสมผสานกับคำว่า “ชาติพันธุ์” ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา เพื่อเชื่อมโยงกับขบวนการเคลื่อนไหวของชนพื้นเมืองในระดับนานาชาติ ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนใช้คำว่า “ชาติพันธุ์” ที่หมายถึงกลุ่มคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกัน มีขนบธรรมเนียม ประเพณีเป็นแบบแผนเดียวกัน รวมถึงมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ ผู้คนที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน มักมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมพร้อมๆ กันไป โดยเป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ และในขณะเดียวกันก็สามารถเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นั้นนับถือศาสนาเดียวกันหรือได้รับอิทธิพลจากกระบวนการกลมเกลียวทางสังคมแบบเดียวกัน (อมรา พงศาพิชญ์, 2541)

ในขณะที่วัฒนธรรมคือการบ่งบอกถึงประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของการดำรงอยู่ที่สอดคล้องกับความคิด ความเชื่อ ของคนในสังคมที่แตกต่างกัน ตามเชื้อชาติ สีผิว เผ่าพันธุ์ หรือลักษณะทางภูมิศาสตร์การพิจารณาความแตกต่างทางวัฒนธรรมอาจพิจารณาได้จากสถานะทาง

เศรษฐกิจ การดำรงชีวิต เชื้อชาติ สถานที่เกิด และความรู้สึก เป็นสมาชิกกลุ่ม ในทัศนะของ Pierre Bourdieu ได้อธิบายว่า ทฤษฎีวัฒนธรรมจะปรากฏใน 3 รูปแบบคือ 1) สิ่งที่ฝังอยู่ในตัวคนหรือกลุ่มคน ได้แก่ ความคิด จินตนาการ ความคิดริเริ่ม ความเชื่อถือ ฯลฯ 2) สิ่งที่มีรูปลักษณ์และตัวตน ได้แก่ หนังสือ ภาพวาด เครื่องมือ เครื่องดนตรี สิ่งก่อสร้างและอุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงสถานที่มรดกโลก และ 3) ความเป็นสถาบัน ได้แก่ กติกาความเชื่อ การยอมรับที่หลายๆ คนเห็นร่วมกัน อาทิ สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น (เวธกา เสวครบุรี, 2554) ในการนี้ ข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยสามารถจำแนกตามภูมิภาค ได้ดังนี้

1. ภาคตะวันตก

ภาคตะวันตกมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และภาษาพูด กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษากะเหรี่ยงอาศัยอยู่มากที่สุดในจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี รองลงมาคือ เพชรบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่เป็นกะเหรี่ยงไป และบางส่วนเป็นกะเหรี่ยงสะกอในบางอำเภอของจังหวัดกาญจนบุรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในหมู่บ้านชั่วคราวหรือในที่ที่ทางการจัดให้ติดชายแดนไทย-พม่า และที่อำเภอหนองหญ้าปล้องและอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยกะเหรี่ยงไปอาศัยอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเพชรบุรี ส่วนกะเหรี่ยงสะกออยู่กระจัดกระจายตามบริเวณต้นน้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรีตามแนวชายแดนไทย-พม่า ต่อมาทางการได้ย้ายกะเหรี่ยงสะกอจากชายแดนไทย-พม่ามาอยู่ที่บ้านบางกลอยและบ้านโป่งลึก ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ในบริเวณที่ใกล้หรือปะปนกับกะเหรี่ยงไป

กลุ่มชาติพันธุ์อีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษามอญอาศัยอยู่ใน 7 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และสุพรรณบุรี โดยส่วนใหญ่เป็น “มอญไทย” ซึ่งอพยพมาจากประเทศพม่า และตั้งบ้านเรือนอยู่ในภูมิภาคนี้ เป็นระยะเวลายาวนาน เช่น ชาวมอญในจังหวัดราชบุรี เป็นกลุ่มที่อพยพมาจากประเทศพม่าตั้งแต่ปลายสมัยอยุธยา ส่วนมอญที่อำเภอสังขละบุรี เป็นคนละกลุ่มกับมอญที่ราชบุรี เนื่องจากอพยพมาจากประเทศพม่า หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นอกจากนี้ ยังมีชุมชนมอญจากประเทศพม่า ที่ทยอยกันอพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทยทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย

นอกจากนี้ ยังพบกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาไทยเชิง ที่อาศัยกระจัดกระจายอยู่ใน 7 จังหวัด

ได้แก่ กาญจนบุรี เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม สมุทรสาครสมุทรสงคราม และสุพรรณบุรี กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาไทยยวน ใน 4 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาไทยพวนใน 3 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี เพชรบุรี และสุพรรณบุรี กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาลาวเวียง ใน 5 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาลาวครั้ง ใน 4 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี ทั้งนี้ บริเวณที่มีประชากรลาวครั้งมากที่สุดและมีชุมชนลาวครั้ง ที่รวมตัวกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง คือ จังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดนครปฐม ตามลำดับ และยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาลาวไตในจังหวัดราชบุรีและนครปฐม และมีอยู่ประปรายในจังหวัดราชบุรีที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดนครปฐม ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาลาวัว อยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี (สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ, 2554)

สำหรับกลุ่มชาวเขาบนภูเขาสูงของประเทศไทย กะเหรี่ยงเป็นชาวเขากลุ่มใหญ่ที่สุด โดยทยอยเคลื่อนย้ายมาอย่างช้าๆ ระยะแรกเมื่อราว 200 ปีที่ผ่านมา และรวมตัวอยู่อย่างหนาแน่นในป่าเขาทางทิศตะวันตกของไทยตามบริเวณชายแดนไทย-พม่า นักมานุษยวิทยาจัดชาวกะเหรี่ยงอยู่ในกลุ่มภาษา อีเบต-พม่า ทั้งนี้ ชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทยมักตั้งถิ่นฐานบริเวณหุบเขาสูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 500 เมตรดำรงชีวิตด้วยการปลูกข้าวและพืชผักและทำนาดำและไร่แบบหมุนเวียน (อัครพงศ์ อนุพันธ์พงศ์, 2550)

ด้วยความหลากหลายของชาติพันธุ์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแต่ละชาติพันธุ์มีการใช้ภาษา และมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันตามความเชื่อและประวัติศาสตร์ของชาติพันธุ์และในบริบทที่มีความหลากหลาย กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จึงต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ตนอาศัย โดยปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและไม่ละเลยทอดทิ้งวัฒนธรรมตลอดจนความเชื่อดั้งเดิมที่มีมาอย่างยาวนาน

2. ภาคเหนือ

จากการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการและปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ พบว่า ในงานวิจัยเรื่อง “อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์: การเมืองวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทย” (ยศ สันตสมบัติ, 2551) ได้นำเสนอกระบวนการและปฏิสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเขตภาคเหนือตอนบน โดยชี้ให้เห็นว่าชายแดนเป็นพื้นที่ของความขัดแย้งทาง

วัฒนธรรมและอำนาจ ซึ่งกระบวนการรวมศูนย์อำนาจของรัฐชาติและความพยายามทำให้เป็นหนึ่งเดียวของชนชาติถูกกีดกันและท้าทาย ทั้งนี้ เพราะพรมแดนหรือชายแดนเป็นพื้นที่แห่งความหลากหลายอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จึงไม่ได้มีความแน่นอนตายตัว หากแต่เป็นยุทธวิธีในการนำเสนอตนเองที่เลื่อนไหลและปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไข สถานการณ์ และผลประโยชน์ที่เปลี่ยนแปลงไป อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยังเป็นเรื่องของ การเจรจาต่อรองและการต่อสู้ด้วยการรื้อร้าว หรือขอบเขตทางชาติพันธุ์ ซึ่งตนเองสร้างไว้แบ่งแยกหรือที่ชนกลุ่มอื่นๆ และรัฐล้อมเอาไว้ และการปรับเปลี่ยนจุดเผชิญหน้าระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ตลอดจนกระบวนการรื้อร้าวและการสร้างใหม่อย่างต่อเนื่องนี้เอง ทำให้โครงสร้างทางอำนาจในพื้นที่ชายแดนมีการก่อรูป/ผลิตใหม่ และนิยามความหมายในลักษณะที่เลื่อนไหลไปตามบริบทและเงื่อนไขของการเจรจาต่อรองที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา นอกจากนี้ ในงานวิจัยเรื่อง “การดำรงชีวิตของชาวอาข่าที่อาศัยในเขตเมืองเชียงใหม่” (ทบ สงวนสัตย์, 2549) ได้แสดงข้อมูลเกี่ยวกับประชากรชาวเขา พบว่า มีจำนวน 923,257 คน ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยอีก้อหรือชาวอาข่า เป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งในจำนวน 9 เผ่าที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งอาศัยอยู่ใน 7 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ ตาก และกำแพงเพชร อย่างไรก็ตาม หากศึกษาถึงแนวคิดของรัฐชาติและการสร้างความเป็นไทย จะพบว่ามียุทธศาสตร์หลายกลุ่มถูกเบียดขับให้กลายเป็นกลุ่มชายขอบ ซึ่งสภาะการเบียดขับนั้นถูกสร้างขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับกลุ่มอำนาจที่หลากหลาย (วาสนา ละอองปลิว, 2546)

3. ภาคตะวันออก

จากงานวิจัยเรื่อง “การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในภาคตะวันออก: พลวัตในบริบทสังคมไทย” (ปรารธนา แซ่อึ้ง, 2556) ได้แสดงให้เห็นว่าลาวเวียงและลาวพวน เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างหนาแน่นในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันออก ได้แก่ ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก และชลบุรี โดยมีสาเหตุจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทยกับเวียงจันทน์ นับตั้งแต่เวียงจันทน์เป็นประเทศราชของไทยสมัยกรุงธนบุรี ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายกวาดต้อนลาวเวียง ส่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคตะวันออกเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2322 ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ หลังการกบฏของเจ้าอนุวงศ์ใน พ.ศ. 2369 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้กวาดต้อนแล้วส่งลาวเวียงเข้า

มาตั้งถิ่นฐานในภาคตะวันออกเฉียงใต้ 4 ครั้ง และดำเนินเรื่อยมาจนกระทั่งสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการจัดส่งลาวเวียงกลุ่มสุดท้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานรวมอยู่กับชาวลาวเชื้อสายเดียวกันใน พ.ศ. 2404 ส่วนลาวพวนถูกกวาดต้อนมาเพื่อควบคุมอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเมืองพวนอยู่ห่างไกลจากประเทศไทยและญวนมักขยายอิทธิพลเข้าแทรกแซง (ปรารธนา แซ่อึ้ง, 2556)

4. ภาคใต้

งานวิจัยเรื่อง “กลุ่มชาติพันธุ์มันนิซาโก: แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูสังคมวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันในสังคมภาคใต้” (อนงค์ เขาวนงกิจ, 2552) ได้สรุปถึงกลุ่มชาติพันธุ์มันนิซาโกไว้ว่าเป็นคนกลุ่มนิกริโต (Negrito) เชื้อชาตินิกรอยด์ (Negroid) อาศัยอยู่ในป่าบริเวณเทือกเขาบรรทัดมานานนับหมื่นปีและถือเป็นคนพื้นเมืองของภาคใต้ ดำรงชีพด้วยการหาของป่าและล่าสัตว์ อาศัยอยู่ในเพิงผาและพัฒนามาเป็นทับและขนา มันนิซาโกมีภาษาของตนเองและไม่นับถือศาสนาใดๆ แต่เกรงกลัวอำนาจผีสงนางไม้ เชื่อถือในขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมา มันนิซาโกอาศัยรวมกันเป็นกลุ่ม จัดระบบสังคมเป็นครอบครัว กลุ่มชนและกลุ่มสายตระกูล มีหมอประจำกลุ่มเพื่อรักษาโรคและช่วยเหลือกันเองภายในกลุ่ม

ส่วนกลุ่มชาวเลสามารถจำแนกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ อูรักลาโว้ย (Urak Lawoi) มอแกน (Moklen) และมอแกน (Moken) ชาวเลทั้งสามกลุ่มมีภาษาพูดอยู่ในตระกูลออสโตรเนเซียน ไม่มีภาษาเขียน ปัจจุบันตั้งบ้านเรือนกระจายบริเวณริมฝั่งทะเลและตามเกาะต่างๆ บริเวณภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย ปัจจุบันมีชาวเลกลุ่มมอแกนอาศัยอยู่ในประเทศไทยราว 800 คน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สถาบันวิจัยสังคม, 2552)

5. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่กระจัดกระจาย โดยทั่วไปประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 85 ในภาคอีสานเป็นกลุ่มไทยลาวหรือชาวไทยอีสานซึ่งมีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์อีกหลายกลุ่มอาศัยอยู่ทั้งอีสานตอนบนและอีสานตอนล่าง เช่น ย้อ ภูไท ไช่ บรู เยอ ญ้อกรุ แสก กะเลิง โย้ยพวน และข่า ในส่วนของภาคอีสานตอนล่าง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่มีความหลากหลายเช่นเดียวกัน โดยมีทั้งกลุ่มไทยลาว ไทยเขมร ไทยเยอ และไทยกูย ทั้งนี้ ชาวอีสานมีประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน จึงทำให้มีศิลปะและวัฒนธรรมรวมถึงความเชื่อที่สั่งสมสืบทอดอย่างหลากหลาย (บุรณ์เชน สุขคุ้ม และ ธนพล วัยสิงห์, 2556)

จากการศึกษาความแตกต่างเชิงพื้นที่และวัฒนธรรมระหว่างภูมิภาคของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมและมีการปฏิสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง หน้าที่และการกำหนดบทบาทของกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อการเรียนรู้ และมีการรวมกลุ่มเป็นชุมชนโดยยังคงรักษาวัฒนธรรมและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์

ชาติพันธุ์: ปัญหาและข้อพิจารณา

จากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 9 ณ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย วันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2546 หรือ ค.ศ. 2003 ผู้นำ 10 ชาติอาเซียนมีมติร่วมกันเกี่ยวกับการดำเนินการตามแนวคิดในการสถาปนาประชาคมอาเซียน ด้วยการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II) นับเป็นจุดกำเนิดของการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) มีการวางกรอบความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความมั่นคง ความก้าวหน้า และความมีเสถียรภาพแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ร่วมกัน มีแนวทางก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ ในปี พ.ศ. 2558 หรือ ค.ศ. 2015 ภายใต้คำขวัญว่า “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม” (One Vision, One Identity, One Community) มีโครงสร้างประกอบด้วย 3 เสาหลัก หรือ 3 ประชาคมร่วมกัน ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community: APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) และผู้นำทั้ง 10 ชาติ ได้ลงนามรับรองในการประชุม ณ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ประเทศไทย ภายใต้ชื่อปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ในวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2552 หรือ ค.ศ. 2009 ว่าด้วยแผนงานจัดตั้งประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2009-2015 เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 หรือ ค.ศ. 2015 (สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์, 2557)

อย่างไรก็ตาม ภายใต้โครงสร้าง 3 เสาหลัก โดยเฉพาะการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนยังคงมีอุปสรรคหลายประการ ได้แก่ ความแตกต่างของเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมในอาเซียน โดยกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอำนาจในการ

ปกครองประเทศถือว่าเป็นชนกลุ่มใหญ่ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่มีอำนาจในการปกครองประเทศมักเรียกขานกันว่าชนกลุ่มน้อย ยกตัวอย่างเช่น ประเทศเมียนมาร์ ซึ่งประกอบด้วยชาวพม่าที่เป็นชนหมู่มากภายในประเทศ และมีชนเผ่าต่างๆ เช่น กะเหรี่ยง คะฉิ่น มอญ ไทใหญ่ และคะยาห์ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นชนกลุ่มน้อยที่ยังขาดอำนาจในการปกครองทั้งนี้เป็นผลมาจากกระบวนการสร้างรัฐสมัยใหม่ที่มีการขีดเส้นแบ่งเขตแดนทางภูมิศาสตร์ ประกอบกับแนวคิดชาตินิยมที่ทำให้แต่ละประเทศมีความหวาดระแวงต่อกันและมองข้ามวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อยซึ่งมักถูกกีดกันออกจากความเป็นพลเมืองหลักของอาเซียน ที่มองกันแต่เพียง 10 ชนชาติหลักของประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียน เช่น ชาติพม่า ชาติไทย และชาติเวียดนาม ฯลฯ นอกจากนี้รูปแบบการเมืองการปกครองที่แตกต่างกันยังส่งผลต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน (อรณีชรูธิพานนท์, 2557)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ปัจจุบัน “กลุ่มชาติพันธุ์” กำลังเป็นปัญหาที่สังคมโลกและอาเซียนให้ความสำคัญ โดยเฉพาะประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน อาทิ การเรียกร้องเพื่อแยกดินแดนหรือการแยกตัวออกเป็นเอกราช เช่น ชาวโมโรในฟิลิปปินส์ ชาวซูลูในมาเลเซีย ชาวมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ของไทย และในอีกหลายๆ ประเทศ มักจะเกิดปัญหาความขัดแย้งในลักษณะต่างๆ โดยส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาที่สะสมเป็นระยะเวลายาวนาน และอีกส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการกระทำของชนกลุ่มใหญ่ โดยสามารถสรุปปัญหาได้ 2 ระดับ ดังนี้

1. ปัญหาระดับอาเซียน

1.1 ปัญหาด้านกฎหมาย พบว่า กฎหมายบางประเทศกีดกันเชื้อชาติ ศาสนา ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม เช่น การที่ชนกลุ่มน้อยชาวโรฮิงญาในเมียนมาร์ถูกชนกลุ่มใหญ่เลือกปฏิบัติและถูกกีดกันทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจึงเป็นเรื่องของการยอมรับในความแตกต่างทางชาติพันธุ์ (สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, 2556) โดยพลุชยา ไชยยา (2556) ได้กล่าวว่า รัฐธรรมนูญพม่าไม่ได้นับรวมชาวโรฮิงญาเป็นกลุ่มชนพื้นเมืองของพม่า ทำให้ชาวโรฮิงญาไม่ได้รับสัญชาติพม่า ส่งผลให้ไม่ได้รับการคุ้มครองใดๆ จากรัฐบาล นอกจากนี้ ชาวโรฮิงญาจำนวนมากถูกบังคับให้ทำงานโดยไม่ได้ค่าแรง ถูกจำกัดสิทธิในการนับถือศาสนา สิทธิในการเข้าถึงการศึกษา การรักษาโรค การห้ามแต่งงาน และไม่สามารถเดินทางออกนอกประเทศไปทำงานได้ ชาวโรฮิงญา

ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และถูกปราบปรามอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะลี้ภัยไปประเทศอื่น เช่น บังกลาเทศ ปากีสถาน ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ฯลฯ ทั้งนี้ บางประเทศมีแนวคิดการจัดตั้งสภาชนเผ่าเพื่อให้มีตัวแทนของแต่ละชาติพันธุ์มีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ เช่น ในกรณีของประเทศมาเลเซียที่ออกกฎหมายให้ผู้มีสิทธิได้รับเลือกเป็นผู้บริหารประเทศจะต้องมีเชื้อสายมาเลย์ในสัดส่วนที่มากกว่าเชื้อชาติอื่น ดังนั้น เชื้อชาติอื่นในมาเลเซีย ได้แก่ จีน อินเดีย ทมิฬ ฮินดู ฯลฯ จึงถูกจัดให้เป็นประชาชนชั้นรองสร้างความไม่พอใจและความขัดแย้งในการบริหารประเทศ เป็นต้น (สุวิชัย โภคชัยะวัฒน์, 2557)

1.2 ปัญหาแรงงานข้ามชาติ พบว่า การผลิตซ้ำสื่อหรือกลไกต่างๆ ในสังคมส่งผลให้แรงงานข้ามชาติถูกมองว่าเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐซึ่งต้องถูกควบคุมอย่างจริงจัง นอกจากนี้ แรงงานข้ามชาติยังถูกละเลยและประสบปัญหาการไม่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการใดๆ (เสาวธาร โพธิ์กลัด และ อุไรรัตน์ แยมชุตติ, 2555)

2. ปัญหาระดับประเทศ

2.1 แนวคิดการสร้างรัฐชาติสมัยใหม่และการพัฒนา พบว่า ส่งผลต่อความเป็นชายขอบให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ (อัญชลี รัตน์, 2556) ในงานวิจัยเรื่อง “ความเป็นชายขอบของกลุ่มชาติพันธุ์ถิ่น-ยวนในจังหวัดเลย” ของ นรินทร คุณเมือง (2550) ได้ชี้ให้เห็นว่า การสร้างรัฐชาติสมัยใหม่และการพัฒนาส่งผลต่อการสร้างความเป็นชายขอบของกลุ่มชาติพันธุ์ถิ่น-ยวน คือ 1) มืดกอดทางชาติพันธุ์ 2) การกีดกันเบียดขับ และตีตรา และ 3) นโยบายการผนวกรวมเข้ากับรัฐ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ถิ่น-ยวนให้ความหมายต่อตนเองในฐานะผู้อื่นไม่ใช่คนไทย เกิดความแตกต่างและรู้สึกด้อยกว่าคนอื่นและมองตนเองว่าเป็นผู้ไร้บ้าน ไร้สังกัด ในท่ามกลางบริบทของอำนาจรัฐและสังคมที่อยู่เหนือกว่า อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ที่ชาวถิ่น-ยวนถูกมองอย่างมืดกอด กีดกัน เบียดขับ และตีตราจากรัฐและสังคมนั้น ส่งผลให้ชาวถิ่น-ยวนมีปฏิกริยาโต้ตอบและต่อรองโดยใช้พลังทางสังคมในระดับชุมชนและระดับเครือข่าย จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์มีการเลื่อนไหล ต่อรอง อย่างเช่นงานวิจัยเรื่อง “การสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อหลีกเลี่ยงความเป็นชายขอบของคนพลัดถิ่นชุมชนกะเหรี่ยงพลัดถิ่น ตำบลบ้านคา กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี” ของ วุฒินันท์ แทนนิล (2551) ที่นำเสนอภาพลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยงในการสร้างพื้นที่ทางสังคมด้วยการนำเสนอตัวตนในฐานะชาวพุทธเพื่อเทียบเคียงความ

เป็นไทย ซึ่งแสดงให้เห็นรัฐและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเห็นว่าตนเองมีวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมที่ผูกพันและสอดคล้องกับธรรมชาติ

2.2 ปัญหาการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า ความไม่ชัดเจนในการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์นั้นเกิดขึ้นกับทุกกลุ่มชาติพันธุ์ที่ปรากฏชื่อในฐานข้อมูลงานวิจัย เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ในบางงานวิจัยใช้ “ม้ง” บางงานวิจัย ใช้ “แม้ว” เป็นต้น ดังนั้น ควรจะใช้ชื่อที่กลุ่มชาติพันธุ์เรียกตนเอง เพราะเป็นกระบวนการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์โดยการเรียนรู้และแสดงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในบริบทต่างๆ ทั้งนี้ การจำแนกเชิงชาติพันธุ์เน้นจิตสำนึกหรือความรู้สึกนึกคิดของ “คนในกลุ่ม” ที่อาจจะให้ความสำคัญกับสัญลักษณ์หลายอย่างประกอบกัน เช่น ถิ่นฐาน ความรู้ ภาษา ลักษณะทางวัฒนธรรม (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ, 2555) อย่างเช่นในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ของคนมอญย้ายถิ่นที่เป็นแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร” (สุกัญญา เบาเนิด, 2549) ได้นำเสนอให้เห็นว่า เมื่อคนมอญจากรัฐมอญต้องกลายมาเป็นแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร พวกเขาถูกคนไทยสร้างอัตลักษณ์ว่าเป็น “คนพม่า” แต่เขานิยามตนว่าเป็น “คนมอญ” จากเมืองมอญ อัตลักษณ์นี้ จึงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างหรือการนิยามโดยคนอื่นและโดยคนมอญซึ่งชี้ให้เห็นว่าการจำแนกความแตกต่างของบุคคลในสังคมจะควบคู่ไปกับการจำแนกพื้นที่และกิจกรรมอย่างชัดเจน (ปริตดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล, 2545) ในกรณีนี้ การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์และการใช้ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์จึงยังคงเป็นปัญหาเพราะการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มจะเป็นการบ่งบอกถึงความมีจิตสำนึกร่วมกัน และประวัติศาสตร์หรือสัญลักษณ์เชิงวัฒนธรรม ดังนั้น หากมีการจำแนก ควรระบุเกณฑ์ให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไปเพราะไม่ได้มีการกำหนดชื่อเรียกและการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ตายตัว (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ, 2555)

2.3 ปัญหาการขาดสถานะบุคคลทางกฎหมาย จากข้อมูลของกรมการปกครองในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2547 ระบุว่า มีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงจำนวน 873,713 คน ได้รับสัญชาติไทยแล้ว จำนวน 496,036 คน (ร้อยละ 56.8) อีกจำนวน 377,677 คน (ร้อยละ 43.2) ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยจำนวน 90,739 คน (ร้อยละ 24.03) เป็นกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงเดิมที่เกิดในประเทศไทยและของลงสัญชาติไทยจำนวน 66,455 คน (ร้อยละ 17.59) เป็นกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงที่อพยพเข้ามาอยู่ก่อนวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 จะมีสถานะเป็นคนต่างด้าวถูกกฎหมาย บุตรที่

เกิดจะได้รับสัญชาติไทย ตามพระราชบัญญัติสัญชาติไทย พ.ศ. 2508 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535) มาตรา 7 ทวิ และจำนวน 220,483 คน (ร้อยละ 58.38) เป็นกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงที่อพยพเข้ามาอยู่ หลังวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและบุตรที่เกิดก็ตกอยู่ในสถานะหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายด้วย นอกจากนี้ ข้อมูลของกรมการปกครองใน พ.ศ. 2549 ระบุว่า ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยจำนวน 480,000 คน ยังไม่ได้รับการลงสัญชาติไทย ดังนั้น การขาดสถานะบุคคลทางกฎหมายของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ทำให้เสียสิทธิและโอกาสหลายด้านโดยไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ แม้ว่าจะมีการพิจารณาปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ แต่การดำเนินงานยังล่าช้าและมีปัญหาในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะยังขาดข้อมูลที่ชัดเจนของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยบริเวณแนวชายแดน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.)

2.4 ปัญหาการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมที่เปิดกว้างและมีความเสรีมากขึ้นส่งเสริมให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าสามารถอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองได้ แต่กระแสโลกาภิวัตน์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2532 เป็นต้นมาได้เปลี่ยนสภาพชุมชนท้องถิ่นเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น ทำให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์รุ่นใหม่ที่เลือกที่จะหันไปรับและใช้ชีวิตที่ทันสมัยมากขึ้นโดยมีประชาชนอีกส่วนหนึ่งที่ปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.)

2.5 ปัญหาด้านภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ค่อยๆ หายไปและมีเพียงการใช้ภาษาราชการซึ่งอาจทำให้กลุ่มชาติพันธุ์สูญเสียอัตลักษณ์ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2549) สำหรับสถานการณ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาในภาวะวิกฤตนั้น โดยทั่วไปกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเล็กกลุ่มน้อยอยู่ในสภาพอ่อนแอขาดความเชื่อมั่นต่อตนเองและกลุ่มของตน เยาวชนละทิ้งมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ในขณะที่ส่วนมากก็ยังคงไม่สามารถปรับตัวเองเข้าสู่โลกของสังคมใหญ่ได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ประสบผลสำเร็จทางการศึกษาตามที่ต้องการในระบบโรงเรียน ไม่มีอนาคตและเส้นทางเดินที่ชัดเจน ตลอดจนไม่มีความมั่นคงทั้งด้านสถานภาพทางสังคมวัฒนธรรมและคุณภาพชีวิต ในปัจจุบันพบว่า มีอย่างน้อยถึง 14 กลุ่มชาติพันธุ์ที่ภาษาอยู่ในภาวะวิกฤตขั้นรุนแรงขั้นใกล้สูญหาย ได้แก่ ของ กะชอง ชัมเร ชูอง มลาปรี เกนชีว (ซาไก) ญ้อกูร โช (ทะเวียง) ลัวะ (ละเวือะ) ละว้า (ก่อง) อิมปี บิชู อูร์กลาไว้อย และมอแกลน ซึ่งในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนภาษา หรือมีกลุ่มผู้พูดภาษาอื่นๆ ใกล้เคียงได้อพยพเข้ามาอยู่ปะปนจำนวนมาก

ตัวอย่างเช่น กลุ่มญูฮูกรในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเดิมมีผู้พูดภาษาญูฮูกรอยู่จำนวนมาก แต่ต่อมามีกลุ่มไทยโคราช ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ในพื้นที่อพยพเข้ามาอยู่ปะปนมากขึ้น กลุ่มชาวญูฮูกร ได้พยายามถอยหนีเข้าป่าลึกไปเรื่อยๆ จนไม่มีทางไปต่อในที่สุดจึงต้องอยู่อาศัยร่วมกัน (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2549)

สรุปได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มีความซับซ้อนตามพัฒนาการทางสังคม รวมถึงมีการปรับตัว เปลี่ยนแปลงซึ่งหากศึกษาในงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์จะพบว่ามีความสำคัญต่างๆ ดังนี้ การต่อรอง การต่อสู้ เบียดขับ ตีตรา หลีกหนี การสร้างพื้นที่ทางสังคม การสร้างศักยภาพเพื่อเข้าถึงและสร้างอำนาจเพื่อช่วงชิงความหมายและการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ตนเอง รวมถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยทั้งคนภายในและคนภายนอก เป็นต้น

3. ข้อพิจารณา

จากรายละเอียดข้างต้นสรุปได้ว่า ด้วยสภาพความหลากหลายของชาติพันธุ์และสถานการณ์ความขัดแย้ง ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันทางชาติพันธุ์ การแบ่งแยก กีดกันและการดำเนินการในทางใดๆ ก็ตาม ล้วนแต่เกิดขึ้นท่ามกลางความไม่เข้าใจกันและกีดกันต่างๆ ที่แต่ละประเทศสร้างขึ้นเพื่อเป็นกลไกในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้เขียนมีความเห็นว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษารายละเอียดด้านชาติพันธุ์อย่างละเอียดและลึกซึ้ง ว่าชาติพันธุ์ที่หลากหลายเหล่านี้จะมีการดำรงอยู่ การปรับตัว และรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างไรในประชาคมอาเซียน ซึ่งมีประเด็นข้อพิจารณาต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ การนับถือศาสนา ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีของประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศสมาชิกอาเซียน การทำความเข้าใจถึงประเด็นการเดินทางข้ามพรมแดนของกลุ่มชาติพันธุ์และความขัดแย้งทางวัฒนธรรมในการนับถือศาสนา โดยมีหลายกรณีที่เกิดขึ้นให้เห็นถึงปัญหา เช่น ชาวพุทธกับชาวโรฮิงญามุสลิมในพม่า ชาวมุสลิมกับชาวคริสต์ในอินโดนีเซียและมาเลเซีย หรือกรณีความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ของไทย อันเนื่องจากอัตลักษณ์ทางด้านศาสนาชาติพันธุ์ เป็นต้น ล้วนเป็นกรณีศึกษาสำคัญที่เป็นข้อท้าทายต่อสันติภาพในอาเซียน (สุชาติ เศรษฐมาลินี, 2556)

3.2 การเคารพซึ่งสิทธิมนุษยชน การไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการยึดหลักปฏิบัติที่ถูกต้องในการยอมรับสถานภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ในฐานะ

พลเมืองของประเทศและการอยู่ร่วมกันด้วยความเสมอภาคเท่าเทียม ตลอดจนส่งเสริมและยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกฎหมายของแต่ละประเทศ

3.3 การศึกษาภูมิหลังและความเป็นมา ประวัติศาสตร์ของชาติพันธุ์แต่ละชาติพันธุ์ ตลอดจนการศึกษาและให้รายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดรัฐสมัยใหม่และลัทธิชาตินิยมอย่างถ่องแท้ เพราะการให้ความหมายในอดีตไม่ได้ครอบคลุมเรื่องพื้นที่เพียงแต่เป็นการควบคุมกำลังคน ทำให้วัฒนธรรมและชาติพันธุ์มีความหลากหลาย แต่เมื่อมีลักษณะเป็นรัฐชาติ ความหมายและความหลากหลายจึงเปลี่ยนไปและมีเรื่องของอำนาจ การครอบงำ การจำแนกและกำหนดลักษณะชาติพันธุ์เข้ามาเกี่ยวข้อง ด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์ การถือกำเนิดของรัฐอธิปไตยสมัยใหม่ส่งผลให้เกิดการคาบเกี่ยวซ้อนทับระหว่างพรมแดนทางภูมิรัฐศาสตร์กับพรมแดนทางวัฒนธรรม จนก่อให้เกิดเป็นปัญหาหลากหลายประการ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้นำไปสู่การขยายตัวของ การแบ่งแยกดินแดน และการเคลื่อนไหวเรียกร้องอิสรภาพตลอดจนการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการอพยพข้ามชาติ (ดุลยภาค ปรีชาวิเศษ, ม.ป.ป.)

3.4 การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกๆ ระดับระหว่างชาติพันธุ์ การศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างภูมิภาคอาเซียน และการจัดการความหลากหลายของบุคลากร (พิมลพรรณ เชื้อบางแก้ว, 2554) เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านภาษา การจัดทำนวัตกรรมทางการศึกษา ด้วยการจัดทำพจนานุกรมภาษา ตลอดจนการใช้สื่อออนไลน์และสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้ประชาชนต่างเรียนรู้ภาษาของประเทศสมาชิกและธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และภาษาของชาติพันธุ์ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และยังเป็น การส่งเสริมสัมพันธภาพอันดีระหว่างประเทศสมาชิกในอาเซียน

หลัก 4 ประการข้างต้นสอดคล้องกับหลักในทางรัฐประศาสนศาสตร์ความหมายใหม่ที่ยึดถือปรัชญาความยุติธรรมทางสังคมว่า ประชาชนทุกคนที่ชาติพันธุ์แตกต่างกัน ควรได้รับบริการสาธารณะอย่างเท่าเทียมกัน นักบริหารทั้งหลายต้องเปลี่ยนแปลงและบริหารเพื่อหลักความเสมอภาคของสังคม พยายามหารูปแบบองค์การและการเมืองต่างๆ ที่ยืดหยุ่นและเอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงและเปิดโอกาสให้ทั้งภายในและภายนอกองค์การเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและรับผิดชอบต่อผลของนโยบายที่กำหนดขึ้น (พิทยา บวรวัฒนา, 2541) ซึ่งในปัจจุบัน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ปรับกระบวนการทัศน์ใหม่

ในการดำเนินงานพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ ให้เกิดการบูรณาการดำเนินงานในลักษณะองค์รวม มีการคิดร่วมกันว่าจะทำอย่างไรในแต่ละพื้นที่ที่มีการปรับปรุงเครื่องมือและกลไกดำเนินงาน มีการใช้ “แผน” เป็นเครื่องมือกำหนดผู้รับผิดชอบทุกระดับให้ชัดเจน พัฒนาระบบข้อมูล พัฒนาศักยภาพปฏิบัติงานและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ทุกกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ในการนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และคณะกรรมการขับเคลื่อนงานพัฒนาสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ ได้จัดทำ “แผนแม่บทการพัฒนาสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย พ.ศ. 2558-2560” ขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้แผนฉบับนี้เป็นเครื่องมือชี้แนะและบริหารจัดการดำเนินงานการประสาน จัดสรรทรัพยากรดำเนินงานและติดตามประเมินผลการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในระยะต่อไป (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.)

unสรุป

เนื่องจากมีความหลากหลายและการดำรงอยู่ของชาติพันธุ์ในบริบทของประชาคมอาเซียน จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ภูมิหลัง ความเป็นมา วัฒนธรรมและความแตกต่างทางประเพณีต่างๆ ของชาติพันธุ์ โดยเกิดขึ้นจากความร่วมมือของทุกฝ่ายและทุกระดับของประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญ และเป็นการส่งเสริมสัมพันธ์ทางอันดีระหว่างกัน ด้วยการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนภายใต้ปรัชญาความยุติธรรมทางสังคมที่มีความเชื่อร่วมกันว่า ความเป็นหนึ่งเดียวจะเกิดขึ้นจากการเข้าใจและความสามารถในการอธิบายถึงความหลากหลายของชาติพันธุ์และการปรับตัวของชาติพันธุ์ที่เป็นสมาชิกในประเทศในบริบทของประชาคมอาเซียน ที่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ การอพยพเคลื่อนย้ายแรงงาน วิธีการดำรงชีวิต และการเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครองระดับภูมิภาค ดังนั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนควรสร้างทัศนคติและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเรียนรู้ร่วมกันมากกว่าการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในกฎบัตรอาเซียนเพียงอย่างเดียว แต่ควรให้การศึกษารวบรวมข้อมูลและการตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์ หรือการสร้างกลไกที่สนับสนุนให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้ ทั้งนี้ รัฐบาลควรกำหนดทิศทางการทำงานและนโยบายที่ชัดเจน เช่น การจัดตั้ง “คณะทำงานชนเผ่าพื้นเมืองเพื่ออาเซียน” ขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่อเข้าร่วมและรับประโยชน์จากประชาคมอาเซียน ตลอดจนประเทศไทยควรพิจารณา

นโยบายรับรองสิทธิความเป็นพลเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่า ตลอดจนนโยบายคุ้มครองวิถีชีวิตชาวเลและชาวเกาะเหียงตามมติคณะรัฐมนตรีให้ครอบคลุมทุกกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่า เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีและแสดงถึงความเข้าใจความแตกต่างของชาติพันธุ์

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (ม.ป.ป.). *แผนแม่บทการพัฒนาสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ. 2558-2560)*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สถาบันวิจัยสังคม. (2552). *พลวัต ชาติพันธุ์ภาคใต้: ผู้คนและชุมชนบริเวณเกาะและชายฝั่งอันดามัน*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, สรินยา คำเมือง, สมรักษ์ ชัยสิงห์ กานานนท์, บุญสม ชีวณิษฐ์กุล, และ อธิธา สุนทรโรทก. (2555). *ปริศนาทางศาสนามาญาติ “ลัวะ”*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ดุลยภาค ปรีชารัชช. (ม.ป.ป.). ความหลากหลายทางชาติพันธุ์กับการอยู่ร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียน. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2558, จาก www.polsci.tu.ac.th/fileupload/39/58.pdf ทบ สงวนสัตย์. (2549). *การดำรงชีวิตของชาวอาข่าที่อาศัยในเขตเมืองเชียงราย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย).
- ธนวัฒน์ พิมลจินดา. (2552, 17 พฤษภาคม). จากปัญหาชาติพันธุ์-ลัทธิชาตินิยม ถึงความพหุวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน. สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://v1.midnightuniv.org/midnight-text/0009999764.html>

- นรินทร์ คุณเมือง. (2550). *ความเป็นชายขอบของกลุ่มชาติพันธุ์ถิ่น-ยวนในจังหวัดเลย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- บุรณิชน สุขคุ้ม, และ ธนพล วีสสิงห์. (2556). *วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ จังหวัดศรีสะเกษ* (รายงานการวิจัย). ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ปรารธนา แซ่อึ้ง. (2556). *การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในภาคตะวันออกเฉียงใต้: พลวัตในบริบทสังคมไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ประสิทธิ์ ลิปรีชา. (2557). กระบวนทัศน์การศึกษาชาติพันธุ์สัมพันธ์. *วารสารสังคมผู้นำโขง*, 10(3), 219-242.
- ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล. (2545). คำนำ: ประสบการณ์มานุษยวิทยาในบ้านเกิด. ใน ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล (บก.), *คนใน: ประสบการณ์ภาคสนามของนักมานุษยวิทยาไทย* (น. 9-20). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- พฤษภา ไชยยา. (2556, 2 มกราคม). ปัญหาของอาเซียนและความพยายามแก้ปัญหา. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2558, จาก http://basicchaiya.blogspot.com/2013/01/blog-post_2286.html
- พิทยา บวรวัฒนา. (2541). *รัฐประศาสนศาสตร์: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา (ค.ศ. 1887-ค.ศ. 1970)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมลพรรณ เชื้อบางแก้ว. (2554). การบริหารความหลากหลายของบุคลากรในองค์กร: กลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารนักบริหาร*, 31(1), 153-159.
- ยศ สันตสมบัติ. (2551). *อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์: การเมืองวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- วาสนา ละอองปลิว. (2546). *ความเป็นชายขอบและการสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนพลัดถิ่น: กรณีศึกษาชาวदारะฮั้งในอำเภอเชียงดาว* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- วุฒินันท์ แทนนิล. (2551). *การสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อหลีกเลี่ยงความเป็นชายขอบของบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- เวธกา เสวครบุรี. (2554). *แนวทางการฟื้นฟูและสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชาวกะเหรี่ยงบ้านไร่ป่า ตำบลห้วยเขยง อำเภอทองผาภูมิจังหวัดกาญจนบุรี*. กาญจนบุรี: สำนักงานงานวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี.
- ศิริจิต สุนันต๊ะ. (2556). สถานะการโต้แย้งเรื่องพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 32(1), 5-30.
- สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (2556, 8-14 กรกฎาคม). “อาเซียน” กับความท้าทายเรื่อง “กลุ่มชาติพันธุ์”. *SSC ASEAN Weekly Focus*, 39/56, 1-2.
- สมทรง บุรุษพัฒน์, สุจริตลักษณ์ ติฬดุง, สุมิตรา สุรรัตน์เดชา, ณรงค์ อาจสมิติ, ปัทมา พัฒนพงษ์, และ พิเชฐ สีตะพงศ์. (2554). แผนที่กลุ่มชาติพันธุ์และภาษาในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 30(2), 83-114.
- สุกัญญา เบนิต. (2549). *การสร้างอัตลักษณ์ของคนมอญย้ายถิ่น ศึกษากรณีแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สุชาติ เศรษฐมาลินี. (2556, 10 กันยายน). คอลัมน์ ASEAN Insight: สังคมพหุวัฒนธรรมกับความท้าทายในประชาคมอาเซียน. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558, จาก http://www.trf.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=1154:2013-09-10-15-58-48&catid=29:asean-insight&Itemid=224
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2548). วิกฤตทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์: ปัญหาหรือโอกาส. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 24(1), 5-19.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2549). สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 25(2), 5-17.

- สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์. (2557). ปัญหาและอุปสรรคบางประการของประชาคมอาเซียน: ข้อสังเกตจากมุมมองของพื้นฐานการศึกษา. *วารสารร่มพญักษ์*, 32(3), 1-22.
- เสาวธาร โพร้กัลด, และ อุไรรัตน์ แยมชุตติ. (2555). ปัญหาของแรงงานข้ามชาติ กรณีศึกษาแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 6(11), 5-13.
- อนงค์ เขาวนะกิจ. (2552). *กลุ่มชาติพันธุ์มันนิชาโก: แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูสังคมวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันในสังคมภาคใต้* (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- อมรา พงศาพิชญ์. (2541). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรณิข รุ่งธิพานนท์. (2557). *ภูมิภาคนิยมกับอาเซียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อัศวพงศ์ อนุพันธ์พงศ์. (2550). *บ้านเรือนชาวเขากะเหรี่ยงปกากะญอ: ความยั่งยืนและการปรับตัวภายใต้วิถีวัฒนธรรมไร่หมุนเวียน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- อัญชลี รัตนะ. (2556). *ว่าด้วยความแตกต่างหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรมและชาติพันธุ์ในสังคมไทย*. *วารสารสังคมมนุษย์*, 31(2), 23-41.

Translated Thai References

- Anupanpong, A. (2007). *Houses of Paka-Kyaw Karen: Sustainability and adaptability on rotation farming* (Master's thesis, Silpakorn University). (in Thai)
- Baonoed, S. (2006). *Identity formation of Mon migrants: A case study of transnational workers in Samut Sakhon Province* (Master's thesis, Chulalongkorn University). (in Thai)
- Bowornwattana, B. (1998). *Public administration: Theory and study approach (1887-1970)*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Burutpat, S., Depadung, S., Suraratdecha, S., Artsmiti, N., Pattanapong, P., & Sritapong, P. (2011). Ethno-linguistic maps of the western region of Thailand. *Journal of Language and Culture*, 30(2), 83-114. (in Thai)
- Chaiya, P. (2013, January 2). Problems of ASEAN and efforts to solve those problems. Retrieved March 12, 2015, from http://basicchaiya.blogspot.com/2013/01/blog-post_2286.html. (in Thai)
- Chaowanakit, A. (2009). *The Manni-Sakai ethnic group: Guidelines for conservation and revitalization of socio-culture for creation of living together in southern society* (Doctoral dissertation, Mahasarakam University). (in Thai)
- Cheaubangkaew, P. (2011). Diversity management: Human resource management strategy in creative economy. *Executive Journal*, 31(1), 153-159. (in Thai)
- Chulalongkorn University. Social Research Institute. (2009). *Southern ethnic dynamism: The Andaman littoral and marine populations*. Bangkok: Author. (in Thai)
- Koanantakool, P. C. (2002). Preface: Anthropology experiences in birthplace. In P. C. Koanantakool (Ed.), *Khon nai: Field experience of Thai anthropologist* (pp. 9-20). Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organisation). (in Thai)

- Koonmeung, N. (2007). *The marginality of the thin-yaun in Loei province* (Master's thesis, Khon Kaen University). (in Thai)
- Kosaiyawat, S. (2014). Problems and obstacles of ASEAN community: Foundations of education's perspective. *Romphruek Journal*, 32(3), 1-22. (in Thai)
- La-orngplew, W. (2003). *Marginality and social space construction of displaced people: A case study of Dara-ang in Chiang Dao District* (Master's thesis, Chiang Mai University). (in Thai)
- Leeprecha, P. (2014). Paradigms of studies on ethnicity. *Journal of Mekong Societies*, 10(3), 219-242. (in Thai)
- Ministry of Social Development and Human Security. (n.d.) *The master plan for development of ethnic groups in Thailand (2015-2017)*. Bangkok: Author. (in Thai)
- National Defence Studies Institute. Strategic Studies Center. (2013, July 8-14). "ASEAN" with the challenges in "ethnic groups". *SSC ASEAN Weekly Focus*, 39/56, 1-2. (in Thai)
- Phoglad, S., & Yamchuti, U. (2012). The problems of Alien labor case study of Alien Burma labor in Prachuapkhirikhan province. *Journal of Thonburi University*, 6(11), 5-13. (in Thai)
- Pimonjinda, T. (2009, May 17). From ethnic problem-nationalism to the blurring of the ASEAN community. Retrieved November 16, 2013, from <http://v1.midnightuniv.org/midnighttext/0009999764.html> (in Thai)
- Pongsapich, A. (1998). *Culture, religion and race: The analysis of the Thai society by anthropological approach* (5th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Prachuabmoh, C., Khammuang, S., Chaisingkananont, S., Cheravanichkul, B., & Soontharotoke, A. (2012). *Mystery of "Lau" family tree*. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organisation). (in Thai)
- Preecharat, D. (n.d.). Ethnic diversity and the co-existence of ASEAN community. Retrieved January 16, 2015, from www.polsci.tu.ac.th/fileupload/39/58.pdf. (in Thai)
- Premssirat, S. (2005). Crisis in language and culture of ethnic groups: Problems or opportunities. *Journal of Language and Culture*, 24(1), 5-19. (in Thai)
- Premssirat, S. (2006). Linguistic situation in Thailand with ethnic diversity. *Journal of Language and Culture*, 25(2), 5-17. (in Thai)
- Rattana, A. (2013). The social diversity, culture and ethnicity in Thailand. *Journal of Human Society*, 31(2), 23-41. (in Thai)
- Rongtipanon, O. (2014). *Regionalism and ASEAN*. Bangkok: The Secretariat of The House of Representatives. (in Thai)
- Sae-ueng, P. (2013). *The settlement and development of Laos ethnics in the eastern region: Dynamic in Thai society context* (Doctoral dissertation, Burapha University). (in Thai)
- Sakornburi, W. (2011). *Guidelines for rehabilitation of culture and tradition of Karen Banraipa village, Huaikhayeng district, Amphoe Thongphaphum, Kanchanaburi province*. Kanchanaburi: Kanchanaburi Cultural Centre. (in Thai)

- Sanguansat, T. (2006). *The way of life of Akha people in municipal of Chiang Rai* (Master's thesis, Chiang Rai Rajabhat University). (in Thai)
- Santasombat, S. (2008). *Power, space and ethnic identities: Cultural politics of nation-state in Thai society*. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organisation). (in Thai)
- Setthamalinee, S. (2013, September 10). In ASEAN Insight: Multiculturalism with the challenges in ASEAN community. Retrieved January 15, 2015, from http://www.trf.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=1154:2013-09-10-15-58-48&catid=29:asean-insight&Itemid=224 (in Thai)
- Sukkum, B., & Viyasingha, T. (2013). *Local food culture of Kui ethnic group in Sisaket province* (Research Report). Sisaket: Sisaket Rajabhat University. (in Thai)
- Sunanta, S. (2013). Learning from the West? The state of the multicultural debate in Thailand. *Journal of Language and Culture*, 32(1), 5-30. (in Thai)
- Thannil, W. (2008). *Social space construction to avoid being displaced marginality: Displaced Karen community, Tambon Bankha, Bankha district, Ratchaburi* (Master's thesis, Silpakorn University). (in Thai)